

Z dějin právnické fakulty Masarykovy university.

Slavnost kladení základního kamene k budově fakultní.

Konala se dne 9. června roku 1928 o 11. hod. dopolední na místě určeném pro budoucí budovu na Veverí ulici proti hlavní budově české vysoké školy technické. Na místě příštího staveniště zřízena tribuna s krytým stanem, ozdobeným palmami a chvojím.

Slavnosti, kterou pořádal akademický senát s rektorem, dodala zvláštního lesku přítomnost pana presidenta republiky. Zúčastnili se jí dále ministr financí Dr. Engliš, místopředseda poslanecké sněmovny Dostálek, místopředseda senátu Donát, rektor university Komenského Dr. Brdlík, zástupce pražské university prof. Dr. Mildschuh, děkan olomoucké bohoslovecké fakulty prof. Dr. Hejčl, rektor německé techniky brněnské prof. Dr. Richter a kromě toho řada poslanců a senátorů, zástupců úřadů státních a samosprávných, vysokoškolských profesorů a studentů atd.

Po svém příjezdu na staveniště byl pan president republiky rektorem a děkany všech čtyř fakult za zvuků slavnostních fanfár uveden do stanu, kde vyslechl tento projev rektora prof. Dra Kallaba :

Pane presidente, jménem akademického senátu, profesorských sborů i všeho studentsva naší university vítám Vás nejuctivěji a nejsrdečněji při dnešní slavnosti, kdy klademe základní kámen k první definitivní budově brněnské university. Vitáme Vás nejen jako hlavu a prvního presidenta osvobozeného svého státu, nýbrž i jako toho, jehož jméno nese naše universita, i jako muže, který ze žijících snad nejvíce působil na kulturní vývoj Moravy. Děkujeme Vám, že jste vyhověl našemu pozvání, neboť dnešní slavnosti chceme právě vyjádřit, že v této universitě vidíme stupeň ve vývoji duševního života našeho národa vůbec a Moravy zvláště.

Vstupující na tento stupeň, hledíme zpět a vděčně vzpomínáme těch, kdo kulturním svým snažením vytvořili podmínky pro moravskou universitu. Proto jsme položili pod kámen, jež nyní se chystáme klásti, kameny z míst, důležitých pro kulturní život Moravy.

Jsou to: Kroměříž, město Miličovo, Tovačov, sídlo slovatného právníka Ctibora Tovačovského, Přerov, rodiště vůdce Jednoty Bratrské Blahoslava. Nivnice, město učitele národů J. A. Komenského. Ivančice, město Českých bratří. Kralice, město pánů ze Žerotína, Hodslavice, rodiště dějepisce národa Františka Palackého, Rousínov, město Sušilovo. Třebíč, rodiště badatele národohospodářského Albina Bráfa. Opava, rodiště barda lidu slezského Petra Bezruče. a Hodonín, rodiště Vaše.

Vstupující na tento stupeň, jsme naplněni nejen city vděčnosti, nýbrž i vědomím závazků, které tím, že jsme moravskou universitou Masarykovou, na sebe bereme, závazků jíti dále a výše.

Proto Vás vítám, pane presidente, i pány zástupce vlády a ostatní vzácné hosty a účastníky dnešní slavnosti srdečným přáním: Nechť na těchto místech žije, vzkvétá a mohutní universita Masarykova k rozkvetu Moravy, prospěchu národa a republiky a k pokroku lidství, nechť dlouho je zdrav ten, jehož jméno nese, náš president, učitel a vůdce Tomáš Masaryk!

Nato zapěl mužský pěvecký sbor Filharmonické Besedy brněnské, řízený svým sbormistrem Jar. Kvapilem, slavnostní kantátu, již na slova prof. dra Trýba k tomuto účelu složil první čestný doktor Masarykovy university mistr Leoš Janáček. Jak se zdá, byla to poslední dokončená skladba mistra, který záhy potom skončil.

Po kantátě pronesl děkan právnické fakulty Masarykovy university prof. dr. Weyr slavnostní řeč, jež zněla takto:

Pane presidente, vážené shromáždění, dámy a pánové!

Slavnost kladení základního kamene k důležitým stavbám bývá vždy povahy symbolické. Slavnostní úkon ten má být okázalým znamením, že končí se staré a počíná nové období. Tak také my shromáždili jsme se dnes, abychom oslavili počátek definitivní stavby naší university, která založena byla zákonem ze dne 28. ledna 1919 jednomyslnou vůlí osvobozeného národa. Celonárodní důležitost této vysoké školy a dlouholetý boj o ni, který bylo českému národu podstoupiti, než jí na konec obdržel — ne z rukou cizích, nýbrž svých — vtiskují naší slavnosti i ráz historický. Jsme si zajisté všichni vědomi štěstí, kterého nám dopřál osud tím, že dovolil nám, abychom se zúčastnili dnešního symbolického úkonu a stali se tak účastníky historické události. Shodou okolností stalo se dále, že ze čtyř našich fakult universitních jest to právnická fakulta, které jako první má se dostati na místě, na němž stojíme, trvalého stánku. Než přes to, dlužno považovati dnešní naši slavnost nikoliv pouze za slavnost fakultní, nýbrž celouniversitní.

Období, které se položením základního kamene ke stavbě právnické fakulty zahajuje, bude zajisté velmi dlouhé. Řada pyšných universitních budov, věnovaných pěstování věd, vztýčí se během budoucích let v našem městě — a bude to pokolení jiné než naše, které kdysi oslaví dokončení mohutného díla, jehož počátek dnes zahajujeme.

V souboru universitních fakult má fakulta právnická svým vědním oborem nejbliže ke státu. Pěstujef nauku o něm, vědu právní, zabývajíce se povinnostmi k němu a ideami spravedlnosti. Vyslovujeme v této slavnostní chvíli neochvějnou naději, že vznešený svůj úkol bude konati věrně. Chceme věřiti, že nikdy se mu nezpřonevěří a že vždy bude hájiti teoreticky a prakticky samostatnost svého oboru vědního: ideálního světa norem vůči skutečnosti, jejíž výzkum přísluší jiným fakultám. Neboť jen tak může se státi a zůstatí rovnoprávnou družkou ostatních sesterských fakult. Její úkol bude nad jiné krásný: Vždyť na místě, na kterém nyní stojíme, bude se vykládati právo našeho vlastního státu, normy, které dává politicky samostatný národ sám sobě! Oč šťastnější budou proto učitelé a žáci, kteří pracovati budou na tomto místě, než jejich předchůdci ve starém Rakousku!

Spravedlivě pěstitele práva může mít jen národ, který jest sám spravedlivý k sobě a k jiným. Proto osud této fakulty, její vědecký a etický význam, bude povždy spiat s osudem celého národa. Kdo ho vskutku miluje, musí si ho přátí spravedlivým, věrným svým dějinám a svému poslání. Musí si přátí, aby ve svém nenadálém štěstí a své moci nezpyšněl, nenásledoval zhoubných příkladů cizích, nezotožňoval právo a moc a nepodkopal tím základy vši spravedlnosti. Nestane-li se tak, pak bude vzkvétati i tato fakulta. A bude vzkvétati tím více, čím jednodušším a ucelenějším bude národ, kterému má sloužiti. Proto musíme v budoucnosti hledati a podškrťavati to, co nás spojuje a ne to, co nás rozdvouje. Celý národ obepíná jednotný národní právní řád — kéž byli by i jednotliví jeho příslušníci jednotliví a nevyhledávali zbytečných sporů, neosočovali se zbytečně malichernou nedůvěrou a kritikou! Jak jinak mohli bychom dokázati, že jsme národ schopný své svobody a samosprávy? Všem těmto snahám chce napomáhati i právnická fakulta Masarykovy university. Vždyť i ona cítí se jen

nesamostatnou částí vyššího celku, který odedávna nese pyšný název *universitas litterarum*.

Řekl jsem na počátku, že slavnostní kladení základních kamenů k význačným budovám mají ráz symbolický. Naše dnešní slavnost má jej však nad to ve zvýšené míře. Neboť stojí tu mezi námi muž, který jest živým symbolem sjednoceného státu a osvobozeného národa, muž, jehož jméno nese tato vysoká škola. Pane presidente! Jsme šťastní, že vás dnes máme mezi sebou a děkujeme vám z celé duše, že jste mezi nás přišel. Vaše dnešní přítomnost budiž drahocenné a šťastné omen pro novou budovu do vši budoucnosti!

Za universitu Karlovu a ostatní vysoké školy pražské vzpomněl pak děkan právnické fakulty Karlovy prof. Dr. *Mildschuh* historie bojů o druhou universitu a ocenil politický, vědecký a kulturní význam slavnosti, při čemž vyslovil přání, aby stavba jednotlivých částí *Masarykovy* university postupovala rychleji než budování university pražské.

Poté následovala řeč náměstka vlády ministra *dra Šrámka*, který pravil:

Dnes slavnostně zahajujeme začátek výstavby monumentálních budov pro moravskou universitu. Stát munificencí svou umožnil v druhém svém význačném sídle tolika vysokých škol vznik celé čtvrti vysokoškolské. Národ náš až vášnivou touhou po školském vzdělání známý ve světě, po obnovené svoji samostatnosti státní, z prvních nejvýznamnějších starostí máje péči o zřízení vysokých škol, ihned radostně a jedné myslí usnesl se obnoviti staroslavnou kdys universitu moravskou, jež mu ostatně podle slavného výroku páně presidentova měla vpravdě zabezpečiti i první jeho universitu, Karlovu. Radost národa z obnovené moravské university by nepochopil, kdo nezná horoucího zápasu o ni v bývalém státě, jenž ani z odkazu olomouckého arcibiskupa nedovolil ji zříditi, ba ani nenechal vybojovati po léta sporu o tento odkaz. V desátém roce republiky klademe základ k budovám university, doručujeme její stabilisaci. V rodné zemi pána *Tovačovského* začínáme od právnické fakulty.

Pan děkan její vzpomněl, že z dosavadních fakult *Masarykovy* university právnická má ke státu nejbliže. Dvojiho z její úkolů tu vzpomínám zvláště. Nechať nám pro správní, finanční a soudní službu státní vychovává úřednictvo, jakého třeba československé demokracii, lidovládě. Jestli úřednictvo páteří i naši státní správy, a musí jí býti jako v jiných státech a národech; ale v národě našem namoze trvá za dřívějších poměrů pochopitelně tolik narostlý, značný ještě odpor proti byrokracii. Je to zjev neutěšený, a čeliti mu mají svým školením také naše právnické a státovědecké fakulty.

Pro psychu osvobozeného národa jest rovněž zdůrazniti směrné ovzduší právnických fakult. Do převratu byla to ideologie utrpěné krivdy a právé proto i psychologie vzdoru, jež převládala v duši národa a přelévala se z generace do generace. Dnes u národa vládnoucího, jenž nenáleží mezi národy počtem veliké, ideologie práva a spravedlnosti, najmě vyrovnávací, již podle slavného výroku největšího *Moravana* minulého století, budiž směrodatnou, a to jak pro národní celek, tak i pro jeho členstvo. A v tom nám fakulta, již klademe kamenný základ, budiž s ostatními usměřující.

Po starobyklém zvyku universitním jménem vlády republiky želám: *Alma Mater, universita Masarykova, crescat, virescat, floreat!* Nechať nová budova, jež tu v brzku vzroste, zůstane navždy české vědě právnické pozhnaným stánkem!

Na projevy všech řečníků učinil pan prezident republiky následující projev:

Pane místopředsedo vlády, děkuju vám za váš přátelský projev a doporučuju vám toto vysoké učiliště. Vim — svou řečí jste nám program její rozvinul — že máte pochopení pro vědu, zejména na Moravě, a tu, pane profesore z Prahy, doufám, že to nebude trvat tak dlouho, jak to trvalo v Praze.

Páni profesori, zástupcové brněnské university! Nebylo by vhodné, abych před vámi, profesorstvem a studentstvem, jimž tato slavnost platí především, se šířil o významu naší druhé university. V diskusích dávných o věci bylo všechno řečeno a jsem šťasten, že to byla diskuse tak plodná, jak vidím. Děkuju vám, pane rektore, za to, že jste své vysoké učení tak pěkně spojil se vzpomínkou na mnohá jména celému národu drahá.

Vám, pane děkane právnické fakulty, děkuju za to, že jste význam své fakulty pro stát tak krásně objasnil. Vy jste byl však první z našich právníků, jistě jeden z prvních, který se právem našeho státu vědecky zabýval. Nejednou sáhl jsem po vaši knize pro poučení ve své úřední činnosti. Právite-li, že vaše fakulta má k státu nejbliže, tož bych chtěl připojit, že ostatní fakulty k němu mají taky blízko. Chci prostě říci: že všichni pěstitelé vědy mají mít živé vědomí státnosti a že se v praktickém životě mají přičiňovat, aby národ, jak jste pěkně pověděl, byl spravedlivý k sobě a jiným. Na vás, akademických učitelích, je, aby vaši záci pochopili smysl našich dějin a našeho poslání. To poslání vyznačil jste vy, že nesmíme ztotožňovati právo a spravedlnost s násilnostmi. A udal jste také prostředek, kterým svému úkolu dostojíme: Abychom se mezi sebou čestně snaželi, abychom nevyhledávali zbytečných sporů, které, to bych chtěl připojit, snadno vznikají tam, kde neoprávněný a neplodný inteligentský aristokratismus ke své duchovní zkáze se vymyká součinnosti se svými spoluobčany. Pravá věda je skromná. Vědec ví, že roste duchovní práci mnohých současníků a předchůdců, že práce vědecká je také jen poloprací. Je podstatou vědy, že její pěstitel je zároveň učitelem. Věda má smysl a poslání sociální. Věda je světová, věda je národní a lidská, je demokratická. Vaše universita floreat, crescat!

Po této řeči, která shromážděným obecenstvem provázena byla hlučným voláním slávy, podepsal pan prezident na žádost rektora základní listinu universitní, která měla tento obsah:

Q. F. F. F. Q. E.!

Národ československý si pamatoval dobře, že nejúčinnější zbraní v dobách jeho útisku byla vzdělanost, která vedla český lid k snaživé práci myšlenkové a tím i k hospodářskému blahobytu, a proto usiloval více než po půl století, aby byla na Moravě zřízena druhá česká universita. Tento úkol převzal a vyplnil teprve obnovený stát československý. Již v prvních dnech po našem osvobození podali dne 15. listopadu roku 1918 poslanci Národního shromáždění československého, Alois Jirásek, Dr. Karel Engliš a jiní, návrh na zřízení university s českou řečí vyučovací v Brně. Po projednání zákonné osnovy, o níž zpravodajem byl poslanec Dr. Jaroslav Budinský, byl jednomyslně přijat dne 28. ledna roku 1919 zákon, kterým byla zřízena druhá česká universita, ozdobená jménem prvního presidenta Tomáše Garrigue Masaryka. Tímto čestným označením oceněna byla jeho vědecká a vychovatelská práce, uznány byly jeho zásluhy, které si jako vysokoškolský učitel a politik získal v boji o druhou českou universitu, a uctěna byla jeho světlá, velká osobnost, připomínající československému národu na věčné časy jeho dílo osvoboditelské. Posvěcena mnoholetým úsilím o své zrození, Masarykova universita souteží uslechlité na poli kulturním a roste v dílech svých učitelů i svých žáků hned od zahájení své činnosti na podzim roku 1919. Přípravné práce k jejímu konečnému umístění vreholi dnešního dne položením základního kamene k stavbě první budovy

university, budovy fakulty právnické. V pevné naději, že Masarykova universita ve vlastním sídle bude ještě zdárněji pokračovati v usilovném snažení nejen o svůj další rozvoj a rozmach vědecký a kulturní, nýbrž i o prospěch všeho národa a republiky československé, přivěšujeme k této listině, již vkládáme do základního kamene stavby právnické fakulty, pečeť universitní i podepisujeme se na svědectví toho všeho. Dáno v hlavním zemském městě Brně v sobotu dne devátého měsíce června roku tisícího devítistého dvacátého osmého, v jubilejní desátý rok od obnovení státu našeho a v rok devátý od zřízení Masarykovy university.

Listina uložena byla do pouzdra, které vsunuto bylo do základního kamene zároveň s tímto prohlášením zástupců jednotlivých měst a míst:

My, zástupcové měst a míst z celé země Moravské a Slezské, připomínajících svými jmény obyvatelům tohoto státu Československého význačná údobí jeho slavných dějin, významná nejen pro kulturu národa našeho, nýbrž i pro obecnou vzdělanost lidstva, z Kroměříže, města Miličova, z Tovačova, sídla slavného právníka Ctibora Tovačovského, z Přerova, rodiště vůdce Jednoty bratrské, Blahoslava, z Nivnice, města učitele národů, Jana Amosa Komenského, z Ivančic, města Českých bratří, z Kralic, města pánů ze Žerotína, z Hodslavic, rodiště dějepisce národa, Františka Palackého, z Rousinova, města Sušilova, z Třebíče, rodiště badatele národohospodářského, Albína Bráfa, z Opavy, rodiště barda slezského, Petra Bezruče, z Hodonína, rodiště prvního presidenta naší republiky T. G. Masaryka, do základů první budovy Masarykovy university vložili jsme kameny ze svých měst s přáním, aby universita tato byla nejen bedlivým strážcem naší národní vzdělanosti, nýbrž i nositelem kultury pro doby budoucí. Na svědectví toho tuto listinu jsme podepsali a do základního kamene právnické fakulty jsme uschovali. Dáno v hlavním zemském městě Brně dne devátého června roku tisícího devítistého dvacátého osmého.

Zakončuje historickou slavnost, provolal rektor university prof. Dr. Kalla b, klada obě ruce na základní kámen:

„Jménem Masarykovy university klademe tě do země jako sémě, které, vzejdouc, nechť nese užitek stonásobný pravdě, spravedlnosti a dobru!“